

113.

SPECIMEN INAUGURALE
EXHIBENS
OBSERVATIONES DUAS
1. DE TEREBRATIONE CRANII CUM
SUCCESSU INSTITUTA
2. DE RENUM EXULCERATIONE
OCCULTA.

QUOD
CONSENSU AMPLISSIMI MEDICORUM ORDINIS
IN

UNIVERSITATE CAESAREA LITERARUM
DORPATENSI,

UT GRADUM
DOCTORIS MEDICINAE

RITE ADIPISCATUR

d. XVIII. MART. PUBLICE DEFENDET

WILHELMUS ADOLPHUS VON D. DAHL
Tartu Riikliku Ülikooli.
Rearmatukeer
CLASSICUS DIMISSUS.
51548

MEDICINISCH
INSTITUTUM
DORPAT

DORPATI LIVONORUM,

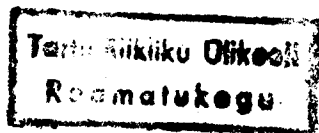
TYPIS J. C. SCHÜNMANNI, TYPOGRAPHI ACADEMICI.

MDCCCXXIX.

28

Imprimatur,
sub conditione, ut simulac typis excusa fuerit haec
dissertatio, quinque ejus exempla collegio explorandis
libris constituto tradantur.

Dorpati Livonorum die xi. mens. Mart. MDCCCXXIX.
Dr. Fridericus Erdmann,
h. t. Ord. Med. Decanus.

428494

Praeceptoribus

honoratissimis, dilectissimis,
insignium plurimorumque beneficiorum memoria
commotus,
publice
gratias quam maximas agit

auctor.

Si quis forte solidiorem doctrinam in hoc opusculo desideret, de vita mea haec habeto:

Postquam in nobilium tirocinio navali, quod Petropoli constitutum est, sumtibus publicis educatus jam per annos septem imperii classi interfueram, consilium demum cepi, studia mea literis consecrandi. Dimissus igitur ab officio in medicinam pro viribus incubui, linguae simul latinae hucusque mihi ignotae operam navans. Quum vero jam in eo essem, ut ad ulterius excolendum ingenium auxiliarii clinici, tum chirurgici, tum obstetricii, munus subirem, sumtibus publicis hucusque sustentatus ad officium medici militaris in me suscipiendum, a studiis avocatus sum. Quidni dolerem, mihi justo citius Musarum hanc almam sedem relinquendam; quidni dolerem praecipue,

quod impediar, quominus egregia institutione praeceptoris dilectissimi viri Experientissimi Moier, in arte chirurgica, qua hucusque delectabar, uti adhuc possim? Tempore urgente ad examinis periculum vocatus, ipse quidem mihi, qui Doctoris Medicinae honoribus exorner, nondum dignus esse videor. Sed nihilominus, examine riguroso superato, iisdem a gratioso medicorum ordine mihi collatis, fidem illius ne unquam fallam, studiose semper enitar. — Juro sancteque polliceor, me non beneficiorum tantum a vobis in me collatorum, praeceptores dilectissimi, semper memorem fore, sed usque ad cineres etiam pro virium mearum modulo tum generi humano, tum literis inserviturum, neque unquam a media illa inter empiriam et theoriam via, a vobis designata, discessurum!

Otio ad specimen inaugurale rite elaborandum mihi non concesso, ne immatura proferrem aut digesta ruminarem, casus duos instituti clinici nostri chirurgici, memoratu dignos, publici juris facere malui, probe sciens, observata magis, quam placita argute excogitata artem juvare et promovere.

Ceterum silentio praeterire non possum, in exaranda historia prima me plura debere commilitoni amatissimo Sverdsjoe, qui aegrotum, capitis laesione decumbentem, mecum simul observavit, et quae, me absente, invenerat sedulo et libenter mecum communicavit. Quare ipsi quoque gratum animum hic ingenue profiteor atque significo.

Terebratio capitis cum successu adhibita.

Jaau (Johannes) annos circiter 50 natus, rusticus constitutione robusta, anni 1828 die 4 mensis Octobris, inter altercationem pala ferrea ictum accepit ab altero quodam rustico in calvariam; ab quo quamquam dejectus, tamen statim, mentis quum adhuc compos esset, ad herum sese contulit, ut auxilium ob haemorrhagiam vehementiorem imploraret. Nemine comitante advenit, quamquam satis procul cohors illa remota est a caupona qua rixati erant. Infuso spirituofo folio-

rum Betulae (*) adhibito, sanguis sistebatur; vulneratus eodem die domicilium suum, ad bis mille passus remotum, attigit. Altera die, bene se habebat, hilareque res domesticas peragebat nec cibum rejiciebat; die tertio, tempore vespertino, dolores in fundo vulneris apparebant; nocte dieque jam melius peracta; iterum noctem versus incipientes, altercatione denuo cum vicino suo habita, ingravescebant; noctem deinde pervigilabat. Cephalalgia et calore, qui ingentem excitabat sitim, valde vexabatur, cibo prorsus abstinebat, et octavo denique post laesionem die, memoriae debilitas accedebat, oculisque clausis sopore correptus supinus jacebat, nec quidquam, quum interrogaretur, respondebat. Quo in statu inveniebatur die decima prima post laesionem acceptam. Quaestionibus quibusdam pluries ad clara voce repetitis, responsa edidit brevia, abrupta, nec semper apta; medio sermone lingua balbutiente desiit; de vulnere autem accepto, morbiq; causa nihil quidquam ex ipso comperiri poterat, utrum noluerit an non potuerit, incertum. Pulsus fortes, aequales, pleni, frequentia normales; cibum et potum jam ex tribus diebus repudiaverat, et jussus oculos aperire, alterum tantum

*) Birkenspiritus; utuntur Esthoni remedio hoc tamquam Balsamo vitae exteriori in omnibus fere morbis chirurgicis: neque rarius nobis videre contigit, nosocomio nostro, vulnus simplex in gangraenosum conversum fuisse, aut genu inflammationes vehementiores interdum excitas esse, quum hoc vinum adustum in apertum genu articulum instillaretur.

oculum, lateri affecto oppositum, aperiebat, alter, quum magnopere intumuerit palpebrae, aperiri non poterat. Ceterum pupilla utraque sensibilis; vulnus vero speciem praebebat pessimam; quid mirum? ab initio enim spiritu frumenti irritatum, postea butyro salso frictum atque expletum, neque unquam ablutum fuerat; capilli deinde longissimi in imo vulnere cruore sicco conglutinati erant, Lymphaque serosa puriformis profluerebat. Adde denique aegrotum, regimine strenuissimo antiphlogistico egentem, ad furnum frumento exsiccando factum (Darre) per aliquantum temporis jacuisse, calori vehementissimo, pulveri et strepitui expositum. Capillis deinde rasis, vulnereque abluto (grana tritici quinque vulnere ineram) cutis fissura apparebat longitudine pollic. duorum, a medio margine frontali ossis bregmatis sinistri incipiens, deorsum deinde et intorsum, per suturam coronariam et os frontale pergens, haud procul a supercilio desiit; ossis fissura, cujus margines denticulati linea fere distabant, in angulo vulneris inferiore sub cutem integram sese extendit, Quibus omnibus perpensis, prognosis non nisi pessima constituit potuerat. Laesio enim cranium penetravit, quam ob causam non minus graves solum, sed et cerebrum ipsum aggredi potuit; cura deinde, quam antea instituerant, admodum rudis et inepta fuit, tum extravasatum magnopere suspicabatur, quum lympa ex fissura maneret; neque inflammatio desuit; res denique externae, quae damnum inferre morbo magnopere valebant, nullo modo evitatae hucusque fuerant.

Venaesectione libram unam cum dimidia

sanguinis spissi, postea fibrinam et cruorem praevalentem exhibentis, eo consilio aegroti detraxerunt, ut deprimeretur encephalitis, simulque sive exsudatio, sive extravasatum resorberetur. Eiusdem rationibus tartari emetici solutionem dosi refracta sumere est iussus, quae methodus in morbis cerebralibus magno cum successu adhiberi solet. Vulnus, cantho inferiori deorsum, donec fissurae finis apparuerit, inciso linteo carpto tectum, capiti autem glacies imposita fuit, cubiculumque paullum refrigeratum. Die sequente facies pallida apparebat, pulsus parvi ac quasi oppressi; sopore quamquam correptus, tamen, quum interrogaretur, epithemata grata sibi esse fatebatur. Ceterum, medentibus invitis, solutio ad emesin usque propinata erat. Die eodem, 15. Octbr., hora vespertina septima, plastro commodo in urbem quum sit advectus, in nosocomium nostrum academicum receptus est, ubi D. Prf. Mojer statim terebrationem instituendam esse censuit.

Primo enim, etiamsi sanguinis aut puris extravasatum nondum adesset, attamen suppurationis stadio incedente id non defuturum, jam conjici poterat; deinde vero status soporosus non nisi primum, a cerebri commotione, aut deinde, a pressione ejus, aut tum, ab inflammatione, quae denique suppuratione ipsius vel meningum, exoriri potest; commotione praesente status soporosus ab initio locum habere debuisset, quod non acciderat; inflammatio quamquam ex parte aderat, tamen solitis non incessit symptomatibus; quare extravasatum seu suppuratio suspici licebat. Dein margines ossis serrati exfoliari debuissent ob assu-

rae autem angustiam festucae tabulae vitreae vix removeri potuissent; denique verosimile videbatur encephali superficiem, certe meningem, laesam fuisse; omnino enim os permeatum esse jam ipsa veri in vulnere accumulati ascensio descensioque, quando spiritum duxit, comprobavit.

Vulnere igitur paullum dilatato incisioneque transversa, ut crucis formam cum priori exhiberet, addita, lobulisque sublevatis, perforatorium ad marginem internum mediae fissurae impositum fuit; tum autem modiolus ipse. Ceterum utebatur terebra manuali, trephina, et discum forcipe, usui huic accomodata, removimus. Os satis tenue erat, et dura meninx vix adhaerebat. Statim seri paullulum et sanguinis speciem arteriosam exhibens, profudit, tum vero dura mater laesa, dilacerata, livida et gangraenosa, apparuit; qua forcicis ope discissa, ipsius encephali superficies morbosa, livida et in sefo secreto quasi in floccos soluta. Ceterum aegrotus soporosus non nisi sub integumentorum incisione frontem ac supercilia corrugabat, interrogatus autem, nihil dolere, respondit. Sanguis per noctem totam stillabat; epithemata capiti applicabantur, et tart. emet. solutio ad nauseam propinabatur. Vinculum simplicissimum: plumaceolum siccum, (diebus sequentibus cerato simpl. obductum) lobulis sublevatis, vulnere impositum, linteo complicato tectum, taeniis adhaesivis (Hesipflasterstreifen) affigebatur.

Primis diebus status aegroti fere idem; solus binis vicibus e lecto surgebat, ut urinam mitteret; quamquam ceterum soporosus jacebat et non lubenter respondebat, ipse vero nil appetebat.

Pulsus, nequaquam febrilis, dum tartaro emetico utebatur, rarior fiebat, usque ad ictus 40 in temporis minuto. Ceterum in somniis vexabatur; extremitates frigidae apparebant; vesicantibus cutis vix irritabatur; denique, die tertia urina semel aegroti nescio in lectum profluxit. Sed quarta jam melior rediit valetudo, sensus nimirum adeo recuperati, ut de doloribus in parte laesa excitatis aegrotus sit conquestus; qui, hirudinibus octo applicitis, evanuerunt; dosibus nonnullis calomelanos alvus satis copiose promovebatur. Eodem fere tempore ex meato auditorio sinistro seri sanguinolenti parvam copiam effluere animadvertimus. Sed mox vulnus speciem induit optimam; pus magis spissum quam ichorosum secernebatur, granulatioque deinde a meningum et cerebri superficie rubescere, ac vulnus totum explere incipit. Sed encephalum per foramen, herniae instar, prominens, plumaceolis auctis et accumulatis, taeniisque adhaesivis arctius adstrictis, fasciaque circulari addita, coerceretur. Solutio tartari emetici interdum alvum fluidum promovebat, hebdomades tres quum praeteriissent, sensibus omnino recuperatis, jam incedere aegrotus potuit, atque dieta parca ut augeretur petiit. Sed quarta hebdomade capitis denuo apparebant dolores, pulsus fere febriles, horripilationes, lingua muco albedo obducta, denique erysipelas; frontis calvariae et occipitis latus sinistrum occupans, in conspectum venit. Hirudinibus verò caute impositis, laxantibusque lenibus propinatis mox evanuit. Quo ex tempore bene se habens, nutrimenta ut augerentur saepe quaerebat; granulatio superflua argento nitrico coerceretur, exfoliatio

marginis orbis totius non tantum sed fissurae etiam ipsius, ultra citraque orbem excisum prominentis, sequebatur. Paullatim vulnus sanatum fuit, ita ut die 17. mensis Decembris, 74 post laesionem acceptam, die autem 65 postquam facta erat terebratio, omni ex parte sanus ac restitutus, aeger dimitti posset.

Adnotationes quaedam.

I.

Jam supra rationibus, quibus ad terebram adhibendam ducebamur, expositis, quaestio nihilominus remanet: Num re vera hoc in casu utique et protinus operatio necessaria fuisset, et quid exortum fuerit, terebratione omissa?

Etsi quidquam a priori hac de re constitutum difficile sit et Bogdanus, Chapmann, Berengarius, Garre, Rüst, Desault, Maurel (a) Acrel (b) Mursinna (a) multique alii cranii laesiones plus minusve graves sponte sanari observarunt, tamen non possum quin afferam historiam capitis laesi sequentem (d), quae quam maxime huc spectare mihi videtur:

„Ein Soldat bekam eine Wunde auf den Kopf, wodurch das Stirnbein ungefähr zwei Zoll von einander getrennt wurde. Man brachte ihn ins Hospital zu Edinburg, wo er, dem Anscheine nach geheilt und zum Regiment zurückgeschickt wurde. Zwölf Monate nachher machte er eine

Expedition auf die Küste von Frankreich mit, und wurde mit allen Zufällen eines comprimierten Gehirns mit einem Hospitalschiff in den biskayschen Hafen gebracht. Der Wundarzt öffnete die Kopfbedeckungen, wo die Wunde gewesen war, und entdeckte die Fraktur; man wollte den folgenden Tag den Trepan ansetzen, aber Patient starb noch in derselben Nacht. Bei der Untersuchung fand man, daß, statt einer Verwachsung der getrennten Theile, dieselben vielmehr einwärts, wie die Zinken eines Kammes, gewachsen waren, und das Hirn sehr beschädigt hatten.“

Hic et illic fissura duorum pollicum fere in osse frontis ictu illata; illic gladio, hic pala ferrea, obtusa, quo magis minutatim findi tabula interna debuisset.

Cl. Louvrier (e) Richterum praeclarum notatu dignum esse censet, et Zang (f) idem fere contendit, quod non nisi jam symptomatibus periculosis imminentibus terebram adhibendam statuit, quae enim quum apparuerint, jam dubitari de operationis successu potest; Louvrier narrat: tympanistam militarem quendam, plaga in frontem accepta, mox adeo bene se habuisse, ut vestibus indutus lectulum relinqueret, et domum petere hilari animo rogaret. Diebus vero octo cicatrice jam formata, vulneratus quinque sanus deminebatur, sed quadragesimo primo iterum, subito sopore correptus, stertens in nosocomium receptus est; incisione facta binisque vicibus terebra adhibita, febriculae, pus etc. inveniebantur, sed nihilominus mortuus est nocte sequente.

Pott (g) multa, vel simillima affert exempla, Mursinna (h) itidem exitus funerei, atque experientiae confusus plagam quamlibet cranium penetrantem terebrandam esse suadet, quin (i) plagas haud penetrantes, dummodo ne ictus levissimi fuerint.

Vix opus esse videtur nostris temporibus monere, ne in vitium contrarium incidant, terebraque tanquam apparatu antiphlogistico, antepileptico, antimelancholico, antisiphilitico utantur. (k)

Ceterum, utrum ictu quodam os permeatum sit, necne, atque quousque ictus penetraverit, non tantum ab instrumenti laedentis acie et ictus vehementia dependet, sed etiam a tegumentis; a verticali vel obliqua ejus directione; a calvaria in loco laeso plus minusve convexa (l); denique a cranii crassitie; exstant enim observationes, osse frontis digito fere crassitie aequante (m) impressionem notabilem nonnisi in tabula externa et diploë existitisse, tabula interna integra permanente.

II.

Symptomata traumatica graviora (n) opera-

k) Les succès . . . engagèrent Marc. Aurél. Severin à recourir à cette opération dans tous les cas de cephalalgie venerienne et à l'étendre même à la mélancholie et à l'épilepsie. Dict. d. sc. med. tome 55. p. 540.

n) Traumatica dico; exacerbationem status prioris ne huc referas; incrementum est morbi ad acmen, quod terebratione sisti non potuerat.

tionem a nobis relata[m] quum haud sequerentur, terebrationem per se non admodum periculosam esse concludo; ergo vix in casibus ambiguis timendam. Testibus utor: Daviel, qui septies, Souiller septies, modiolum imposuerunt; La Peyronie (o) terebra malleo ac caelo totum fere os frontis ademit; Chadborn (p) vices septies, Glandorp septies, Gooch tredecies, Sharp duodecies (q) terebrationem, salvis aegrotis, repetierunt; Zang (r) de decies septies repetita loquitur, ipse autem quater instituit, et partim os diremit; sed denique Louvrier (s): Vor 26 Jahren kannte ich in Böhmen einen sehr mittelmässigen Barbier, der alle Wahnsinnige trepanirte. Obwohl er nur selten seinen Zweck erreichte, so ist ihm doch keiner von den vielen, an denen er seine Operation unternahm, an den Folgen derselben gestorben. Auch ich habe nie bei jenen, die ich vor der Symptomen-Erscheinung trepanirte, üble Folgen beobachtet, die doch, wäre die Trepanation eine so gefahrvolle Operation, unter 20 Subjekten, bei denen ich eines Hirnschalenbruchs wegen trepanirte, ohne die berüchtigten Zufälle abzuwarten, wenigstens bei einem hätte erscheinen müssen.

(p) Ego, infrascriptus attestor me, ab Henrico Chadborn, Chirurgo Neomagensi, postquam vigesies septies mihi caput perforasset, recte fuisse sanatum. Weichemi, 12. Aug. anni 1664.

Comes Philippus de Nassau.

v. Discorsi di Giov. Bell, sulla natura e sul modo di curare le ferite, Mil. 1801, T. 3. p. 230.

Ergo fama mala trepani potius, sive ex omnia et serius adhibita operatione, sive ex eo quod non nisi laesionibus jam lethaliibus ad eam refugerunt, Merivanda videtur, neque ex periculo ipsius operationis.

Sed omnino quidem cel. Desault (t) auctoritas, qui, praxi latissime patenti enitens, ultimis quinque annis vitae egregiae terebram e Chirurgorum apparatu pepulit, opponi potest, nisi illud quod sub finem afferam respiciendum.

III.

In exemplo a nobis allato modiolus, media fissura, ita, et semel quidem, impositus fuit, ut fissurae ultra citraque paullum relinqueretur. Zang (u) Louvrier (v) fissuram quamvis omni ex parte terebatione reiterata removendam esse statuunt. Lis dirimi potest, ni fallor, si constitui-mus nonnisi fissuram parvam brevemque, ita ut exfoliatio per foramen adjacens locum habere possit, utrimque relinquendam, alias autem jam pluribus, minoris ambitus modiolis, utere. Quocum Mursinna (w) consentire videtur dicens: „bei einer grössern Trennung der Hirnschale, z. B. wenn sie 2 Zoll und länger durchgehauen wäre, kann vielleicht eine 2 ja 3malige Durchsuhung dieser Wunde erforderlich seyn“ u. s. w.

III.

Incisio apud nos cruciformis facta est; potest fieri praeterea linea recta, tum in formam V, aut

T deinde ovalis et denique orbicularis; posteriorum utraque cum lobuli resectione. Ubi pars major cranii detegi debet, directio ac forma incisionum, pro laesionis extensione, ambitu, et forma vix praescribi possit; musculus temporalis in formam V, calvariam versus reclinari debet; ceterum vero incisio cruciformis indicationibus fere omnibus satisfaciet; plumaceoli ope reunio prohiberi potest, neque, ut opinor, ad excisionem circularem a Zang (x) commendatam refugiendum erit. Sed omnino cavendum, ne reunio atque concretio justo prius sequatur; inter alia mihi exemplum notum est, ubi, post gladii plagam terebratione rite instituta, vulnereque tegumentorum ocius concreto, tandem post menses quosdam mors subita secuta, ob tabulae internae festucas a margine exfoliatis; atque cadaveris sectione una cum puris accumulatione inventas. Qua ex causa nequaquam ut Zang (y) dicit rarissime reunionem p. pr. int. instituendam esse, sed omnino nunquam, arbitror; praecipue cum praeterea destinari nequeat num ipsius marginis exfoliatio sequatur nec ne (z). Boyer incis. crucif. omnibus ceteris praefert, neque in temporali regione exceptionem statuit. (aa)

V.

Operatores nonnulli (bb) radula inveterata, ut pericranium dirimant, utuntur, a praeceptore nostro cl., ut supervacua in casu, quem attuli, non adhibita. Atque quem ad finem radula utuntur? Nonne paricranium jam prima alterave terebrae versatione discinditur? „At dilaceratur.“ Optime quidem; sed quid porro? non enim est causa de-

loris; si praeterea, cave, dicunt (cc) ne plus pericranii quam modiolii ambitus amplectatur radula dirimas, nonne ipse modiolus accuratius orbiculum consentaneum sibi excinder?

VI.

Aures lana obtundere suadent nonnulli, quod ossis perforandi strepitus aegroti ingratus sit. Omnino sine noxa ulla obtundi possunt, sed vix crediderim fructus ullos ex eo capiundos; primo enim sensus ad percussionem potius, quam ad sonum ipsum referendus est; dein vero notum est, sonum ac strepitum non tantum aëris ope per meatus auditorios externos, sed, ubi cranii partem pulsant, potius per ossium substantiam aurem internam petere; sic exempli gratia, cochlear argenteum aut forcipem ignariam per filum cum dentibus connexum si huc illuc, digitis postquam aures nraeque clausae sunt, agitamur, et partem eo pulsamus, sonitum percipimus ac strepitum vehementissimum, campanae maximae soni instar.

VII.

Vinculis denique simplicissimis uti sumus; plumaceolis, sive siccis, sive, ne admodum adhaereant, ex oleo cera alba et axungia recente cerato imbutis, taeniisque adhaesivis affixis; tum vero ab omnibus unguentis compositis, balsamis et s. p. tum a plumaceolo (Sindon), inter me-
 .

gem duram et os, veterum consilio immittendo, abstinendum esse persuasum habemus. Quo magis miramur inter Boyer (dd) praecepta egregia inveniri verba: „On appliquera avec un stylet une feuille de myrthe ou le Meningophylax entre le crâne et la dure mère ou le cerveau, le morceau de toile fine, Sindop, imbibé de baume de Fioraventi ou d'huile de Therebenthine etc.“ Nonne tractatio talis rudis et inepta partium nobilissimarum corporis, potius, quam operatio ipsa funesta, quin fortasse lethalis, encephalitis exorta, esse debet? Nonne clarissimi Desault observationes circa terebrationem infaustam a plumaceolo hoc odioso et balsamis irritantibus derivandae erunt? Res, ni fallor, exploratu dignissima.

Neque satis commendare possumus, caute instituat specilli ope vulneris exploratio, si penitus cranium fissum apparet; non enim possumus quin vituperem cl. Acrel encheiresin (ee) cuius ipsissima verba haec sunt:

„Ich wollte mit der Sonde die Tiefe der Wunde untersuchen, und fand mit Erstaunen, dass sie, ohne den Knochen zu treffen, bis 4 Queerfinger oder noch tiefer in das Gehirn eindringt. Der Kranke sank dabei vom Stuhle und wollte ohnmächtig werden, erholte sich aber sogleich, als der Spürstab ausgezogen wurde.“

a) Plouq. lit. med. art. Trep. cran. etc.

b) Acr. Chirurg. Vorf. T. I, N. IV.

c) Neus Med. chir. Beob. N. 6 et 9.

d) Medic. Comment. 2 dec. T. 5. 1739.

e) Preisfr. über Trep. Wien 1800.

f) Blut. Oper. T. 2. p. 11.

g) Abh. über versch. Gegenst. d. Wundarz. 1779. Art. Kopfverletzungen.

h) Preisfr. über Trep. Wien 1800. p. 97.

i) ibid. p. 98.

l) Mursin. l. c. 93.

m) Acrel. l. c. T. I. Beob. 2.

o) Louvr. l. c. p. 31.

q) Plouq. l. c.

r) l. c. T. 2. p. 25.

s) l. c. p. 31.

t) Chir. Nachl. v. Bichat. T. 2. p. 54.

u) l. c. T. 2. p. 54.

v) l. c. p. 36.

w) l. c. p. 93.

x) l. c. p. 27—29.

y) l. c. p. 29.

z) Boyer, Trait. des Mal. chir. T. 5. p. 177.

aa) ibid. p. 165.

bb) Zang. l. c. p. 32. porro Dict. med. T. 55. p. 537. Percy et Laurent. tum Boyer, l. c. p. 166, etc.

cc) Zang. ibid.

dd) l. c. p. 175.

ee) l. c. p. 31.

Fistulae urethrales cum renum destructione.

Jaan (Johannes) juvenis rusticus, 19 annos natus, natura phlegmatico-melancholica, die 12. Sept. 1828 in clinicum nostrum chirurgicum receptus fuit. Fistulae urethrales, cum incontinentia urinae maxima conjunctae, quarum acerbus foetor molestissimus, primo quidem adpectu apparebant. Jam quatuor annos aegrotus, quoties urinam misit, dolores et molestias sensit; cujus vero mali indicare non potuit causam. Hieme peracta, postquam saeva atque frigidissima tempestate opere suo conficiendo fatigatus erat, continuo gravi dolore atque ischuria affectus est, quo facto abscessus dehiscebant, per quos urina effluebat. In externa parte penis et scroti, quamquam permagna exulceratio adfuit, nihil nisi cicatrices cognoscendae erant, praeterea paraphimosis, concreto praeputio. Cicatrices multaeque rugae et cutis plicae circumdabant penem et scroti partem superiorem. Altera apertura major pollice fere dimidio sub

glandis corona, altera in fine penis et scroti se aperiebat, plures insuper minores se formaverant, in quas, multis rugis absconditas atque tectas, tenue tantum specillum immitti poterat. Per urinam continuoq. prostillantem, foetorem vix ferendum diffundentem, excoarctatio et inflammatio excitatae sunt. Tela cellulosa et corpora cavernosa pluribus locis cartilaginis duritiem praebebant. Catheter exploratorius satis facile transiit obstaculum quoddam, quod quinque fere pollices ab ostio distabat, deinde super aliud impedimentum in vesicam ipsam inductum, calculi ne vestigium quidem reperiēbat. Specilla in fistulas inducta catheterem attingebant. Quae cum ira se haberent, malum ex impedimento quodam in urethra obvio (strictura forte, vel calculo vel alio) ortum fuisse conjici poterat. Crebris postea dysuriae paroxysmis, et refrigerii vi, cui aegrotus saepe expositus fuerat, inflammatio excitata fuisse videtur, qua tandem, urinae profluvio saepius suppresso, exulceratio et fistulae natae sunt. Ex vesicae autem extensione vehementiori, ob urinae retentas, ipsius vesicae statum morbosum conjicere haud dubitavimus. Quum vero prorsus aegrotus negaret, nunquam calculum ex urethra prodixisse totius systematis uropoëtici morbus locum fortasse habuit, et causis internis hoc in loco, ut in aliis corporis locis, abscessus et exulcerationes prodierant, fistulas inducentes. Neque per paraphimosin produci potuerunt fistulae, quum in hoc casu cicatricibus tantum manifesto originem debebat.

Triplex igitur quum esset malum, primo quidem stricturae removendae erant, deinde fistulae,

et denique incontinentia sanandae. Quarum indicationum primae et alteri satisfieri posse jure speravimus, tertiae vero respondere vix confisus sumus. Ac primae quidem ut satisfaceret indicationi, catheter inducebatur longitudinis sex pollicum (vesica enim ut attingeretur haud opus erat, quum impedimenta, quae obstabant, cis partem membranaceam sita essent); crassitudinis magnae pennae corvinae; interea totus penis cum cathetere in vase, urinam recipiente, reponebatur, et catheter annulo penem circumdante, et fascia abdomen amplectente, rite firmabatur. Opera haud magna die tertio catheterem crassiores induximus, qui, quamvis diametro duarum cum dimidia linearum gauderet, tamen sine ullo dolore relinqui potuit. Stricture igitur jam nunc satis dilatata erat, ideoque urina per catheterem satis bene effluxit, quo prima expleta erat indicatio.

Nono Octobris die ad operationem ipsam jam nos accinximus. Aegroti igitur in mensa lithotomica posito, quatuor diversae fistulas, quae apparebant, partim forficis, partim scalpelli opem penitus findebamus. Quo facto maxima, quam gangraena paraverat, partium devastatio apparebat, ita ut urethrae pars inferior prorsus desideraretur ipsaque semicanalis formam exhiberet. Qua res spes quoque urethrae fistularumque claudendarum jam prorsus evanuit, quum nimis magna ex parte substantia urethralis desciceret.

Unum ultimumque remedium id videbatur esse, ut prope glandem magnum relinqueretur foramen. Quia vero haud dubie permansisset incontinentia, coacti fuissetus aegrotum cum vase

recipiente urinali dimittere. Parvi igitur momenti fuisset, qua via urina efflueret, dummodo ne multi in canaliculi et rugae perpetuam excoarctionem efficerent. Hinc magis ambigua nobis erat originis ratio totius fistulae, et maxima substantiae urethralis jactura. Stricture enim utraque ultra fistulam observabatur cui ergo ansam praebere nullo modo poterat.

Sexto Novembris die vulnera omnino fere sanata erant, ita ut alligatura, plumaceolum cerato simplice oblitum, jam deposita essent. Interim subito diarrhoea cum levioribus doloribus colicis magnam totius valetudinis commutationem induxit. Status fere soporosus, oculi fixi atque stupidi, halitus foetor putridus, lingua sicca, subfusca, pulsus parvus, duriusculus intermittens, respiratio laboriosa, facies denique Hippocratica observabantur.

Septimo Novembris die, hora ante meridiem diem supremum aeger obiit.

Cadaveris sectio.

Ren sinister capsulae coriaceae speciem prae se ferebat, tuberosus, lento pure caseoso repletus. Ne minimum quidem vestigium parenchymatis observabatur; ureter hujus lateris corrugatus, et laquei instar oblitteratus erat ita, ut specillum ingeri non posset. Ren dexter gibbosus et inaequalis, fere duplo major erat, quam normalis. Substantia corticalis emollita, crassissima et degenerata; fasciculi pyramidales ductulorum urini-

ferorum exulcerati et lento pure impleti, urether dilatatus, arteria et vena renales hujus lateris paulo ampliores quam sinistri erant. Vesica urinaria mirum in modum degenerata: parietes spongiosi, crassitie digiti, cartilaginei, superficie interna asperi; cavum vesicae nucis juglendis magnitudinem exhibebat, gangraenosum, cinereum, urethra simul eo vitio correpta. — Aegrotus dum in hac schola clinica commoratus est, nunquam mirus quam quinque aut sex libras urinae per diem reddebat, aquae magnam bibebat copiam, et exceptis ambobus ultimis ante mortem diebus bonam cibi appetentiam ostendebat, nunquam de doloribus in regione renum quaerebatur; neque ex floccoso urinae pure exulcerationem extemplo suspicari potuimus, quia id per catheterem permanentem et vesicae morbum facile gigni poterat. Praeparatum Museo pathologico traditum est.

Additamenta.

Jam Morgagni (a) affectionis renalis signa dubia atque incerta esse affirmat; J. P. Frank (b) inflammationem renum, nisi a calculis ortam, rarissimam, suppurationem vero maxime occultam esse censet. Pus, inquit, ad hoc viscus collectum, facilius quam ex alio, tum pondere proprio per ureteres delabitur, tum urinarum flumine, vix genitum, abluitur: quo fit, ut per annos interdum, sine symptomatibus febris hecticae a resorpto pure hic fluxus contineat, nec ob solum in urinis, copiosum licet, ac puri similem foetidumque sedimentum ad illam praepostere concludamus;

nec ob hujus absentiam materiae renis exulcerationem pro certo deesse affirmemus. Casus adeo, pergit, nobis obvenit, in quo licet ren utique suppuratus fuisset, fuerant tamen et ipsa vesica et prostata non exiguo ulcere scirrhisque obaessa. Atqui cum nulla Nephritidis praeterissent symptomata, de solo vesicae morbo, de renis vero exulceratione nequaquam cogitavimus. Sed multa alia pariaque fere exempla afferri possint; ergo non dedecori erit nobis fateri: nos renum suppurationem nequaquam suspexisse, nisi jam studio morbi ultimo. Fatuitas quaedam mentis, segnitia, inertia, colica praeteriens, non admodum vehemens, diarrhoea (c) urinae copiosissimae pallidae, albicantes, turbidae, floccis purulentis innatantibus, earumque incontinentia completa, potius nimia assumptio, pulsus initio plenior, duriusculus, tum exilis, durus, postremo inaequalis intermittens. Haec fere omnia sunt, quae animadverti poterant: neque unquam dolor in regione lumbari, nec urina cruenta, sive ejus difficultas, vomituritio (d), febris, nec tenesmus, obstructio (e) etc. aderant. Sed etiamsi interdum ex symptomatibus, renum suppurationem, sive destructionem suspicari liceat, vix crediderim, unquam malum hoc vel panillulum provectius sanari posse. Adsunt quidem observationes nonnullae, renum vomicas sanatas esse (e) sed adeo dubiae atque incertae, ob diagnosin fallacem, ut confideri eis nequeamus. Casum, observationi a nobis factae vel simillimum inveni a praeceptore nostro clarissimo Dr. Prof. Erdmanno (f) descriptum; una cum viris praeclaris Kreyzig et Leonhardi a morbo valdopere obscuro deceptus cada-

veris sectione idem fere ac nos invenit, praesertim quoad renem et vesicæ urinariae statum. Sed dum vixit aegrotæ, loco incontinentiae urinae tenesmo ac nisu perpetuo ad urinam mittendam doloribusque atrocibus circa lumbos vexabatur, lotium cruentum interdum excernens febre lenta consumebatur tandemque exhausta sub convulsionibus expiravit.

Tractavit Horst (g) aegrotam non dissimilem. Quæ, quum in lumbos cecidisset, per annos duos plus minusve doloribus, segnitia, artuum debilitate, denique febre lentescente urinae cruenta, hæmoptysi, doloribus atrocissimis vexabatur; in conspectum veniebant: carunculae carneae lotio admistæ, emesis, colliquationes, pulsus tremulus, vavillans, deliria, sedimentum in lotio initio nullum, tum album, furfuraceum. Clausit scenam mors placida.

Sed cadaveris sectione præter renes omni ex parte ita destructos, ut non nisi concretamenta quadam pingui ichore repleta referrent, phthisis pulmonum ac hepatis ulcerosa sese manifestabant. Quum autem renes omnino quasi deessent, ipse auctor quaerit, quamam via urina tum parata fuerit, tum in vesicam descenderit? Idem equidem quaererem, nisi in casu a nobis allato renis dextri pars, quamquam morbosa, superfuisset. Interim vix mirum videbitur in observatione a nobis facta ureterem lateris unius concretum fuisse, quum Cel. Waltherum (h) vel in utroque latere talem invenerit. Narrat enim hæc: „Eine Frau von 30 Jahren starb plötzlich am Schlagfluß; Bauch- und Brusthöhle waren in jeder Rücksicht

gehörig gebaut und gesund. Die Theile des Unterleibes hatten ihre natürliche Lage, Farbe und Ansehen, die Harngänge auf beiden Seiten angenommen; diese waren nach oben etwas erweitert, nach unten aber so verstopft, daß auch nicht die mindeste Spur einer Oeffnung übrig geblieben war, und dennoch waren beide Nieren wie bei jedem andern gesunden Menschen gehörig gebildet und groß. — In diesem Falle ist also der abgesonderte Harn wieder in den Körper zurückgeführt worden; auf welche Weise sich aber die Natur dessen wieder entledigt hat, — habe ich nicht erfahren können, da die Verstorbene dieser Umstände wegen nie der Hülfe eines Arztes bedürftig hatte.“

Ibidem Cel. Walther destructionem peculiaris, in puella morte subito correpta atque ob renem tumores pro gravida habita, se observasse refert, tabulisque æneis illam effingi curavit. Renes-hepar fere æquabant magnitudine; dexter omnino gangraenosus, marcidus, ichore, pure, cruore refertus, sinister autem hydropicus erat et, parenchymate deficiente, non nisi serum pellucidum, vesicis permagnis, inclusum continebat. Ureter fuit oblitteratus; sed utroque reni calculi inerant, atque aegrotæ de doloribus vehementissimis conquesta fuerat. Quæm renem hydropem semper e calculo in uretere retento originem capere contendit auctor, simulque a Clarissimo Ruysh talem statum nunc (o) expansionem renis, nunc (p) herniam renalem dictam fuisse, monet.

Ant. de Haen (i) abscessum renalem per lumbos extrorsum aperiri vidit in homine annorum

39, cui, octenni puero, pilam lusoriam violentis in lumbos injecerant, quo ex tempore sanguinis plus minusve minxit, de dolore conquerens; sed calculi renales hic etiam inveniebantur. Observarunt nonnulli (k) vomicas renales in abdomen, in telam cellulosa supra psoam, inque colon transversum dehiscences.

Cel. Wichmann (l) in sene quodam doloribus vehementissimis dysuria lotioque purulento praecedentibus, renes adeo exulceratos invenit, ut sacculos quasi pure repletos sisterent. Idem narrat, Oberteufferum, postquam fontem mali diu in vesica urinaria quaesiverat, renes destructos, pure solutos invenisse. Inter pus verum et mucum puriformem lentum discrimen inveniri, eoque ipso ad diagnosin partium affectarum perveniri posse existimat: sed vix crediderim; omnia enim quae de discrimine hoc in phthisi pulmonali pituitosa ac purulenta valent, huc, ni fallor, referenda. (m)

Hopfgärtner (n), renes ad vestigium usque ultimam parenchymatis destructos invenit: sed calculi non defecerunt.

In casu a nobis relato, memorabilia igitur haec fere esse videntur; 1) Renum destructio et exulceratio sine vestigio ullo calculi. 2) Ureteris sinistri obliterationio. 3) Defectus symptomatum quoad renes correptos. 4) Incontinentia completa cum vesicae degeneratione mira. 5) Fistulae urethrales quarum causa nobis ignota. 6) Urethrae ipsius fractura insignis, ex qua, etiam si renum de-

structio non adfuisset, concludi poterat operationem non optimum habituram fore successum.

- a) De caus. et sedib. morbor. Ep. XL. art. 13.
- b) J. P. Frank, de hominum morbis curandis, in cap. de Nephritide.
- c) Omnes fere cum renum suppuratione alvum adstrictam animadverterunt; v. Morgagni, l. c. Frank, l. c. Horst. Hufl. Journ. 1822, XII.
- d) Frank, l. c. Chesneau, observ. Medic. Lugd. MDCXIX. in cap. de Nephritide, v. praeterea Troja, Krankheiten der Nieren, Othmar Heer, de renum morbis. Hal. 1790.
- e) Geschichte eines geheilten Eitergeschwürs in den Harnwegen, Medic. Bibl. v. Blumenbach. B. 1 p. 530.
- f) Beitr. zur pract. Heilk. J. Fr. Erdmann, Wittenberg 1804.
- g) Hufl. Journ. l. c.
- h) Krankheiten der Nieren und Harnblase, Berlin 1800.
- i) A. de Ham, ratio. medendi, T. 9. p. 28.
- k) Frank, l. c.
- l) Wichm. Diagnostik, Hannov. 1802. T. 3. p. 6.
- m) Merk, in Medic. Bibl. v. Blumenb. B. 1. Ueber Unterscheidungszeichen des wahren Eiters und eiterartigen Schleims.
- n) Hufl. Journ. T. LI. D. 3—10. Vide etiam ibid. T. XLIII. F. 21. et T. L. D. 42.
- o) Observ. 99.
- p) Theca comp. I. N. IV. et V.

T H E S E S.

- 1) Systema vasorum capillarium nullum.
 - 2) Sanguinis in humano corpore copia omnino nobis ignota.
 - 3) Venaesectione derivatoria et revulsoria nomine quidem non re discrepant.
 - 4) Non moriuntur nisi in acme morbi aegroti.
 - 5) Curae omnes sic dictae methodicae rejiciendae.
 - 6) Formulae pharmaceuticae hereditariae iidem.
 - 7) Ad lithotomiam culter simplex chirurgicus feramentis omnibus praestantior.
 - 8) Amputando incisio circularis (Zirkelschnitt) panicularum carnearum formationi (Lappén-Amputation) praefenda.
-